

Μάθημα: ἈΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΝΩΣΤΟ)

Τάξη: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία: 19/12/2021

Καθηγητές: ΛΥΚΟΥΡΕΝΤΖΟΥ ΤΙΝΑ

Όνοματεπώνυμο:

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους Πολιτικά, (Θ 2, 1-4)

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἀριστον, οὐδὲ φανερόν· πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς).

Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας τη λέξη “Σωστό”, αν είναι σωστή ή τη λέξη “Λάθος”, αν είναι λανθασμένη με βάση το αρχαίο κείμενο. Για καθεμία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε το κομμάτι του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

1. Η πολιτεία πρέπει να εξειδικεύει το περιεχόμενο της παρεχόμενης παιδείας στον κάθε πολίτη.
2. Όλοι συμφωνούν με το τι είναι αρετή, αλλά διαφωνούν στον τρόπο άσκησής της.
3. Ο Αριστοτέλης ακολουθεί τη μεσότητα ως προς τη διδασκαλία των χρησίμων.
4. Κατά τον Αριστοτέλη κάθε μορφή γνώσης μπορεί να έχει θετική επίδραση στον άνθρωπο.

A1.β. i. πάντα γὰρ εἴληφε **ταῦτα** κριτὰς τινας ἰ Σε ποια λέξη ἢ φράση τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἀναφέρεται ἡ ἀντωνυμία **ταῦτα**;

ii. ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν: ποιον ὄρο/όρους του αρχαίου κειμένου προσδιορίζει η δευτερεύουσα αναφορική πρόταση;

Μονάδες 10 (8+2)

B1. Ποιος πρέπει να είναι ο χαρακτήρας της εκπαίδευσης κατά τον Αριστοτέλη, όπως παρουσιάζεται στην πρώτη περίοδο του κειμένου; Με ποιον εκφραστικό τρόπο δηλώνει τη γνώμη του ο φιλόσοφος;

Μονάδες 10 (8+2)

B2. «ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας... πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς)»: Ποιους προβληματισμούς εκφράζει στο συγκεκριμένο χωρίο ο Αριστοτέλης σχετικά με το περιεχόμενο της παιδείας της εποχής του καθώς και με την προσέγγιση της αρετής;

Μονάδες 10

B3.α. Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α' με τα στοιχεία της στήλης Β' (ορισμένα στοιχεία της στήλης Α αντιστοιχούν σε περισσότερα του ενός στοιχεία της στήλης Β):

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. εὐτυχία	α. εὐδαιμονία ψυχῆς καὶ κακοδαιμονία
2. Ηράκλειτος	β. ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν.
3. εὐβουλία	γ. τὸ ἀκρότατον πάντων τῶν πρακτῶν ἀγαθῶν
4. Αριστοτέλης	δ. ἡ ἰκανότητα να σκέφτονται σωστά για τις ιδιωτικές και δημόσιες υποθέσεις
5. Δημόκριτος	ε. εὐδαιμονία οὐκ ἐν βοσκήμασιν οἰκεῖ οὐδέν χρυσῶ
	στ. καθοριστικῆς σημασίας για τη ζωή του η καλή τύχη ενός ανθρώπου
	ζ. ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων

Μονάδες 10

B4. α) Να βρείτε στο παραπάνω πρωτότυπο κείμενο μια ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:

αληθινός, τροχοπέδη, διάταξη, οισοφάγος, διέλευση, ενδεής, άρτιος.

β) Να βρείτε μέσα από το κείμενο ή να σχηματίσετε, όπου δεν υπάρχουν, τα **αντώνυμα** των αρχαίων ελληνικών λέξεων που ακολουθούν:

δηλον

έλευθερίων

άχρηστον

Μονάδες 10 (7+3)

B5. «ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι... ἢ τὴν διάνοιαν»: Στο απόσπασμα του πρωτότυπου κειμένου ο Αριστοτέλης δίνει τους βασικούς στόχους που κατά τη γνώμη του πρέπει να έχει η παιδεία. Στο κείμενο που ακολουθεί ο Ισοκράτης εξηγεί ποιος είναι κατά τη γνώμη του ο ορθώς πεπαιδευμένος άνδρας. Να συγκρίνετε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που προτείνει ο Αριστοτέλης με αυτό που φαίνεται να επιδοκιμάζει ο Ισοκράτης στο παρακάτω κείμενο ως προς τις βασικές τους αρχές.

Αφού αποδοκιμάζω τις τέχνες, τις γνώσεις και τις άλλες ικανότητες, ποιους τότε ονομάζω μορφωμένους; Πρώτα πρώτα αυτούς που χειρίζονται καλά τα ζητήματα που τους παρουσιάζονται κάθε μέρα και αυτούς που έχουν ορθή άποψη για τις περιστάσεις και μάλιστα τέτοια που να μπορεί να βάζει ως στόχο και να πετυχαίνει τις περισσότερες φορές το συμφέρον. Έπειτα, εκείνους που συμπεριφέρονται κατά τρόπο αρμόζοντα και δίκαιο σε όσους πλησιάζουν, εκείνους που υπομένουν καλόκαρδα και εύκολα τη δυσάρεστη και ενοχλητική συμπεριφορά των άλλων, ενώ οι ίδιοι φέρονται προς τους φίλους τους με τη μεγαλύτερη δυνατή επιείκεια και μετριοπάθεια. Ακόμη, μορφωμένους θεωρώ εκείνους που πάντοτε κυριαρχούν επί των ηδονών και δεν λυγίζουν μπροστά στις συμφορές, αλλά τις αντιμετωπίζουν σαν άνδρες και όπως αξίζει στη φύση μας. Τέταρτον και το σπουδαιότερο, αυτούς που δεν τους διαφθείρουν οι επιτυχίες μήτε απαρνιούνται τον εαυτό τους μήτε γίνονται υπερόπτες, αλλά παραμένουν σταθερά άνθρωποι λογικοί και δεν ικανοποιούνται περισσότερο με τα αγαθά που έχουν χάρη στην εύνοια της τύχης παρά με εκείνα που αποκτούν εξ αρχής χάρη στον χαρακτήρα και τη φρόνησή τους. Για μένα, συνετοί, τέλειοι άνδρες και προικισμένοι με όλες τις αρετές είναι όσοι προσαρμόζουν τον εσωτερικό τους κόσμο όχι προς μια μόνο από αυτές τις ικανότητες αλλά προς όλες μαζί.

Ισοκράτους, *Παναθηναϊκός*, 30-32, Μτφρ. Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε.

Μαλαθούνη.2012. *Ισοκράτης, "Παναθηναϊκός"*. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.

Μονάδες 10

Φιλοσοφούμεν γνησίως τε καὶ ἱκανῶς...